

Краткосрочни обезщетения от ДОО – числа и факти 2011 година

Националният осигурителен институт изплаща парични обезщетения и помощи на осигурените лица при краткосрочна загуба на доходи от труд в резултат на настъпване на социалните рискове временна неработоспособност, майчинство и безработица. Средствата за краткосрочните обезщетения се набират от осигурителни вноски на осигурителите и осигурените лица и са обособени в три фонда – „Общо заболяване и майчинство”(ОЗМ), „Трудова злополука и професионална болест”(ТЗПБ) и „Безработица”.

Общо отчетеният разход за 2011 г. за социалните обезщетения и помощи е 1 018 350,9 хил. лв. – 95,1% изпълнение на плана за годината и 52 561,0 хил. лв. (4,9%) икономия спрямо плана за 2011 г.

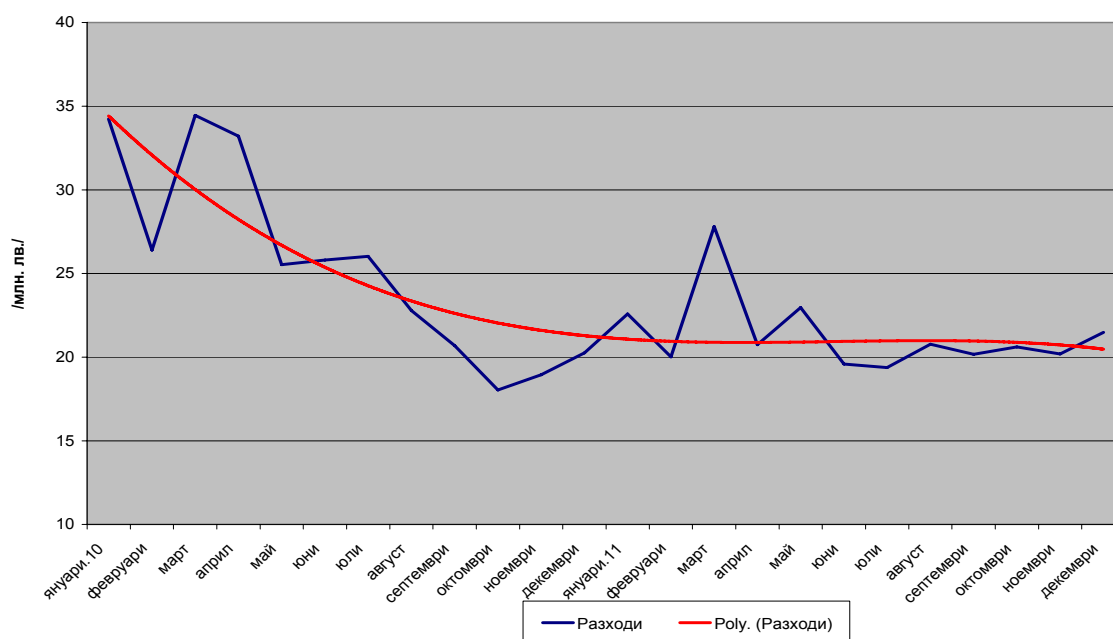
През 2011 г. в сравнение 2010 г., разходите са по-малко с 60 532,4 хил. лв. (5.6%).

През 2011 г. са изплатени 3 459 983 броя обезщетения за 2 763 004 лица от фондовете ОЗМ и ТЗПБ. В сравнение с 2010 г., броят на изплатените обезщетения е намалял с 13,7%, а броят на лицата, които са ги получили, е намалял с 12,6%. За 2011 г. от фонд „Безработица” средномесечно са изплащани обезщетения на 106 698 лица, които са с 18,9% по-малко в сравнение с 2010 г.

Парични обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване (общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина, и нетрудови злополуки)

Отчетеният разход за 2011 г. е **256 296,4** хил. лв. – намаление на разхода с 50 065,1 хил. лв. (16,3%) в сравнение с 2010 г.

Броят на изплатените обезщетения за общо заболяване за 2011 г. е **2 018,4** хил. бр., с 18,6% по-малко от изплатените за 2010 г. Средното обезщетение за 2011 г. е 126,87 лв., или с 3,44 лв. (3,4%) повече в сравнение с 2010 г.

Фигура 1. Динамика на разходите за краткосрочни обезщетения за общо заболяване по месеци през 2010 и 2011 г. в млн. лв. (с добавен тренд)

Месечните разходи постепенно намаляват до към м. октомври 2010 г., когато са изплатени почти всички болнични листа по стария режим и след това се запазват почти на едно ниво до края на 2011 г.

Икономията в паричните обезщетения за общо заболяване се дължи преди всичко на удължаване действието и през 2011 г. на антикризисните мерки, одобрени с Решение № 180 от 1 април 2010 г. на Министерския съвет, касаещи промяна в режима на изплащане на паричните обезщетения за временна неработоспособност, действащи от 1 юли 2010 г. – първите три дни са за сметка на осигурителя (70 на сто, съгласно § 22о от ПЗР на КСО) и от 4-тия ден на настъпване на неработоспособност – от НОИ /Виж Табл. 1/.

Табл. 1 Справка за начислените болнични листа за общо заболяване.

№ ред	Година	Брой болнични листа за периода /с плащане/	Сума на начислените обезщетения /лв./	Брой начислени дни
1	2010 г.	1 621 291	283 251 608	13 172 422
2	2011 г.	1 438 136	249 603 282	11 734 757
3	Ред 1 - Ред 2	183 155	33 648 326	1 437 665
4	/Ред 3 към Ред 1/ в %	11.3%	11.9%	10.9%

Източник: Регистър „ПОПДОО”, НОИ.

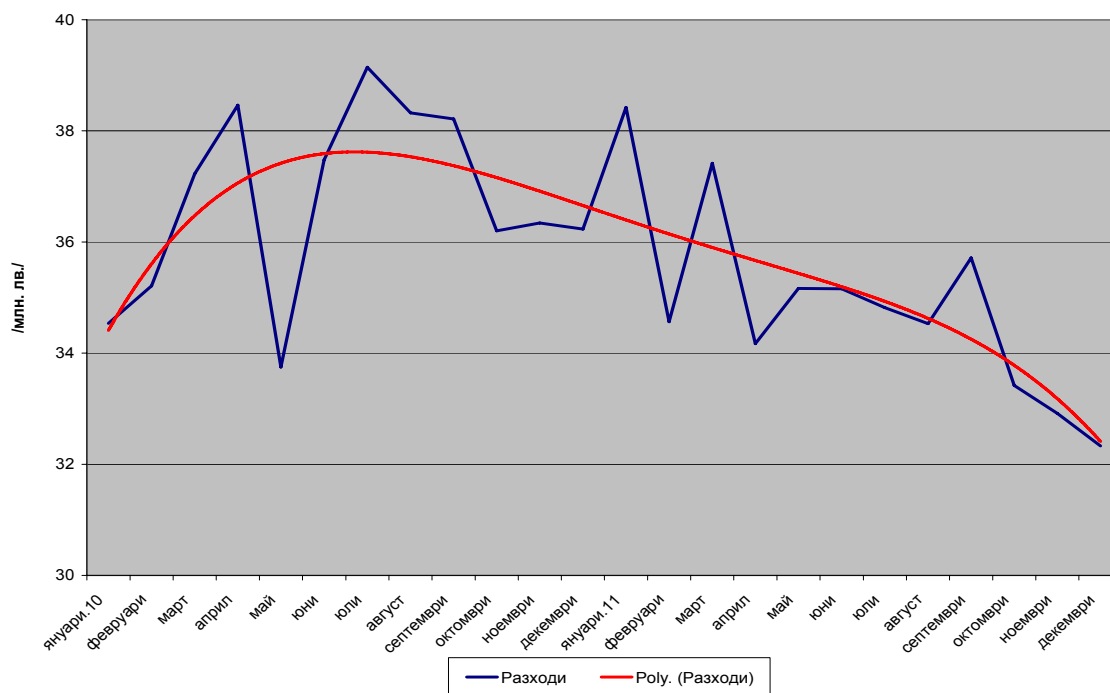
Данните показват намаление в броя на болничните листа (11,3 на сто) за 2011 г., разходът за обезщетения (11,9 на сто) и броят на загубените работни дни поради временна неработоспособност за общо заболяване (10,9 на сто) в сравнение с 2010 г.

При обезщетенията за общо заболяване не се наблюдава съществен финансов ефект от удължаването на осигурителния период (от 6 на 12 месеца от 1 януари 2011 г.), от който се изчислява обезщетението. За болничните листа през 2010 г. среднодневното обезщетение е било 21,82 лв., а през 2011 г. е 21,64 лв. Обезщетенията за общо заболяване са много на брой и с малка продължителност, съвкупността на осигурени лица, които ги ползват е динамична, така че трудно могат да се изведат определени закономерности, свързани с изменения в размерите на обезщетенията. Положителното в случая е, че промяната обвързва по-тясно осигурителния принос на лицата с размера на получаваните обезщетения.

Парични обезщетения за майчинство (бременност и раждане и отглеждане на малко дете)

Отчетеният общ разход за 2011 г. е **418 614,9** хил. лв., който е с 5,1 на сто по-нисък в сравнение с 2010 г. Разходите за изплатените обезщетения за бременност и раждане са 299 739,3 хил. лв. (с 5,0 на сто по-малко от 2010 г.), а за отглеждане на малко дете са 118 875,2 хил. лв. (с 5,4 на сто по-малко от 2010 г.).

Към края на 2011 г. броят на изплатените обезщетенията за **майчинство** е **1 406,4** хиляди, с 88,6 хиляди (5,9%) по-малко от изплатените за 2010 г. Средният размер на изплатеното обезщетение за бременност и раждане за 2011 г. е 366,01 лв., с 11,50 лв. (3,2%) по-високо в сравнение с 2010 г.

Фигура 2. Динамика на разходите за бременност, раждане и отглеждане на малко дете по месеци през 2010 и 2011 г. в млн. лв. (с добавен тренд)

Разходите за обезщетения се увеличават до средата на 2010 г. и след това е характерна постоянна намаляваща тенденция.

Средномесечният брой на лицата, на които са изплащани парични обезщетения за бременност и раждане през 2011 г. е 54 232, с 8,4% по-малко спрямо 2010 г. Средномесечният брой на лицата, на които са изплащани обезщетения за отглеждане на малко дете през 2011 г. е 47 839, с 4,1% по-малко спрямо 2010 г. Броят на мъжете, които получават обезщетения за отглеждане на децата си, макар и да расте е доста незначителен в сравнение с броя на жените. /Виж Табл.2/

Основната причина за намалението в броя на лицата с обезщетения за майчинство, а от тук и на разходите е намалението на раждаемостта след 2009 г.

Табл.2 Справка за броя на лицата, ползвали обезщетения за майчинство /средномесечно/

Година	Брой лица с обезщетения за бременност и раждане	В т.ч. Мъже	Брой лица с обезщетения за отглеждане на дете	В т.ч. Мъже	Брой родени деца*	Коефициент на плодовитост
2009	60 391	82	46 271	389	80 956	1.57
2010	59 237	108	49 903	476	75 513	1.49
2011	54 232	103	47 839	505	70 864	-

*Данните за 2011 г. са предварителни.

Източник: Регистър „ПОПДОО”, НОИ; НСИ.

Друга причина за намаляване на разходите за обезщетения за майчинство е удължаването на осигурителния период (от 12 на 18 месеца от 1 януари 2011 г.), от който се изчислява обезщетението за бременност и раждане. Финансовият ефект се отразява върху размера на среднодневното обезщетение. През 2011 г. са отпуснати 38 180 нови обезщетения за бременност и раждане със среднодневно обезщетение

от 22,89 лв. В сравнение с 2010 г., броят на новите обезщетения е намалял с 6488 (14,5 на сто), а среднодневното обезщетение с 1,85 лв. (7,4 на сто).

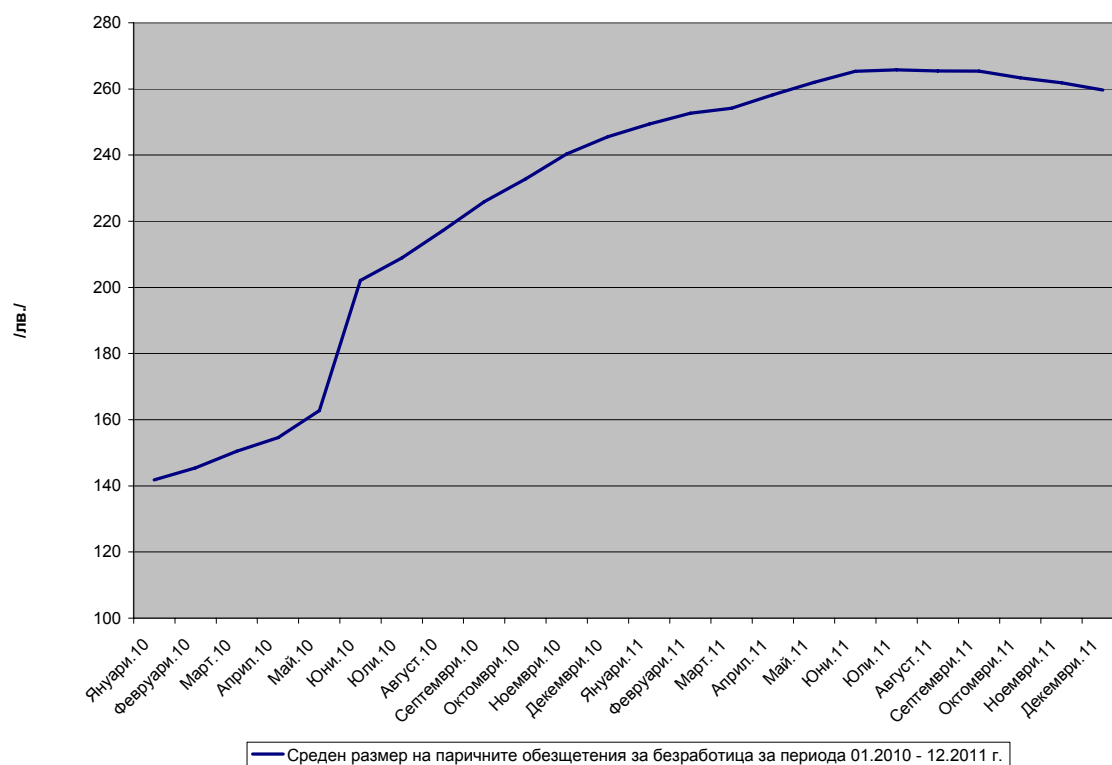
Увеличението на осигурителния доход на самоосигурените лица през 2010 г. не се отразило отрицателно върху броя на младите самоосигурени жени, даже техният брой се е увеличил с 3,3 на сто за 2011 г. в сравнение с 2009 г. – от 48,4 хиляди за 2009 г. на 50,0 хиляди за 2011 г. Но при осигурените млади земеделски производители - жени има значителен отлив, с близо 40,6 на сто - от 12,5 хиляди за 2009 г. на 7,4 хиляди за 2011 г.

Парични обезщетения за безработица

Отчетеният разход за 2011 г. е **320 445,8** хил. лв., което е с **9084,5** хил. лв. (2,9%) повече спрямо 2010 г.

Средномесечният брой на безработните лица с начислени обезщетения за 2011 г. е 106 698 или с 24 803 лица (18,9%) по-малко спрямо 2010 г.

Средното месечно начислено обезщетение за 2011 г. е 251,77 лв., с 26,9% по-високо в сравнение с 2010 г. Значителното увеличение на размера на обезщетението за безработица се дължи на законовите промени от 1 юли 2010 г. - премахване ограничението за максимално обезщетение за безработица и установяването му на 60 на сто от осигурителния доход на лицето преди загубата на работа. /Виж фиг.3/

Фигура 3. Динамика на средния размер на обезщетението за безработица по месеци през 2010 и 2011 г.

През първите месеци на 2010 г. обезщетението е по-ниско заради съществуването на максималния размер на обезщетението до 30.06.2010 г. След премахване на ограничението, обезщетението се увеличава плавно с максимум от 265,74 лв. през юли 2011 г. и след това отново спада до 259,68 лв. в края на 2011 г.

Не се наблюдава пряк финансов ефект от удължаването на осигурителния период, от който се изчислява обезщетението за безработица (от 9 на 18 месеца). Среднодневното отпуснато парично обезщетение за безработица за периода юли – декември 2011 г. е 14,59 лв., а за същия период на 2010 г. то е 14,36 лв.

За намаляване разходите за краткосрочни обезщетения влияние оказва и засиленият контрол от органите на Националния осигурителен институт по спазване на осигурителното законодателство за краткосрочните обезщетения. Извършват се съвместни проверки от контролните органи на НАП, ИА“ГИТ” и НОИ на рискови осигурители, служители от ТП на НОИ поддържат непрекъснатата връзка с Регионалните здравни инспекции в съответната област и дават разяснения за правилното издаване на болничните листове от лекарите, непрекъснато се усъвършенстват контролните процедури на програмния продукт за регистрация на болничните листове, преценка на правото, изчисляване и изплащане на обезщетенията, сигнализиране на прокуратурата при съмнение за злоупотреби с болнични и др.